

ANTONÍN BARTONĚK

BRNĚNSKÁ MYKÉNOLOGICKÁ ANKETA A JEJÍ VÝSLEDKY

Jednání mykénologické sekce mezinárodní konference Antika a dnešek, které probíhalo v dubnu 1966 na universitě v Brně, dalo impuls k organizování rozsáhlé dotazníkové akce stran názorů různých badatelů o nářeční klasifikaci mykénské dialektu staré řečtiny. Návrh na provedení akce podal autor této práce ve svém příspěvku *Greek Dialectology after the Decipherment of Linear B* (viz *Studia Mycenaica, Proceedings of the Mycenaean Symposium of Brno, Brno 1968, str. 37—51*) a pokusil se celou problematiku shrnout do 13 otázek rozčleněných do tří základních, chronologicky vymezených oddílů. Šlo o tyto komplexy otázek:

A. Otázky týkající se původu nářečních rozdílů ve staré řečtině:

1. Do jaké míry lze odvozovat vznik řeckých nářečních rozdílů od zcela různých indoevropských jazykových větví, takže řecká nářeční situace z klasického období by byla výsledkem dlouhotrvající předchozí vzájemné konvergence?

2. Co lze uvést na podporu názoru, že některé řecké nářeční rozdíly vznikly ještě mimo řeckou půdu, ale již uvnitř užšího indoevropského jazykového společenství, které se mělo později stát základem řeckého jazykového světa?

3. Jak je třeba si představovat obsazení řecké půdy předky starých Řeků a do jaké míry lze pokládat tradiční názor o několika vlnách řeckých příchozích za dostatečně oprávněný?

4. Do jaké míry byl řecký svět nářečně rozčleněn již v středohelladském období, a byl-li tehdy již výrazně rozčleněn, do jaké míry tato diferenciacie odpovídá členění řeckých dialektů známému z klasické doby?

B. Otázky týkající se původu mykénštiny:

1. Jak lze charakterizovat nářeční oblast, v níž vznikl jazyk lineárního písma B? Na jakých nářečních základech byla mykénština založena?

2. Jaké bylo místo aiolštiny v mykénském světě? Jakou podobu původního sufixu *-ti-* lze pokládat za typickou pro mykénskou předchůdkyni aiolštiny?

3. - 4. Jaký byl vztah mykénštiny k předchůdcům ionsko-attických a arkado-kyperských dialektů klasické doby?

5. Co lze říci k názoru, že jazyk lineárního písma B byla vlastně jakási mykénská koiné?

6. Do jaké míry lze připustit existenci nářečních rozdílů uvnitř peloponnéské mykénštiny, a připustíme-li tuto možnost, jakého rázu byly tyto rozdíly?

C. Otázky týkající se případného pokračování mykénštiny v nářečním světě klasického období:

1. Do jaké míry lze prokázat, že mykénština měla opravdu přímé pokračování mezi dialektů klasické doby?

2. Jak lze vysvětlit výskyt „arkado-kyperských“ a aiolských prvků v Homérovi?

3. Jak lze vysvětlit jisté shody v pomykénském vývoji arkado-kyperštiny a aiol-

štiny? Do jaké míry se v období po dórské migraci uplatňoval vliv západořeckých dialektů na nářečí iónsko-attická a aiolská?

Na tyto otázky odpověděla jednak část účastníků symposia, jednak pak i celá řada dalších badatelů z těch, jimž byly po skončení symposia uvedené otázky do-
datečně rozeslány. Celkem se zúčastnilo dotazníkové akce 17 badatelů: J. Chadwick, Downing College, Cambridge, Anglie; R. Coleman, Emmanuel College, Cambridge, Anglie; W. Cowgill, Yale University, USA; M. Doria, Università degli studi, Trieste, Itálie; R. A. Crossland, University of Sheffield, Anglie; N. S. Grinbaum, Universitet Kišinev, SSSR; A. Heubeck, Universität Erlangen, Německá spolková republika; H. Kodzu, University of Tokio, Japonsko; W. Merlingen, Universität Wien, Rakousko; H. Mühlestein, Basel, Švýcarsko; M. D. Petruševski, Universitet Skopje, Jugoslávie; C. J. Ruijgh, Universiteit Amsterdam, Holandsko; O. Szemerényi, Universität Freiburg im Breisgau, Německá spolková republika; I. M. Tronskij, Institut Jazykoznanija, Leningrad, SSSR; P. Wathelet, Université de Liège, Belgie; T. B. L. Webster, University of London, Anglie; W. F. Wyatt, Brown University, Providence, USA.

Získané odpovědi byly roztříděny podle jednotlivých otázek a po jejich technickém zpracování se autor dotazníku obrátil na E. Rische z curyšské university s žádostí o napsání závěrečného slova. Veškerý tento materiál byl zveřejněn v publikaci *Studia Mycenaea* jako zvláštní *Appendix One: Dialectal Classification of Mycenaean in the Opinion of Various Scholars* na str. 155—210.

Jistý časový odstup od doby, v níž se anketa prováděla, a zároveň i výhoda knižního publikování jejich výsledků, přivedly autora na myšlenku, aby se k anketě ještě jednou vrátil. Aby se pokusil nejen detailněji utřídit jednotlivé názory v ní vyslovené, ale aby se zároveň, právě s přihlédnutím k tomuto novému, neobyčejně podnětnému materiálu, zamyslel nad tím, jak by bylo třeba dnes specifikovat hlavní problémové okruhy řecké předklasické dialektologie.

První problémový okruh je věnován problematice týkající se vzniku nářečních diferencí ve staré řečtině a zahrnuje čtyři dílejší otázky. První z nich, otázku A 1, by dnes autor přesněji formuloval — ve shodě s Cowgillem — slovy: „Do jaké míry je řečtina nám známá výsledkem konvergence výrazně odlišných indoevropských dialektů?“ V zásadě zde totiž šlo o zjištění stanoviska širší badatelské veřejnosti k Pisaniho teorii anatolsko-thrácko-illyrské konvergence,¹ podle níž klasická řečtina vznikla vzájemnou integrací styčných složek zmíněných tří indoevropských jazykových skupin. Pokud jde o odpovědi účastníků na tuto otázku, nenacházíme mezi nimi názor, který by takovou konvergenci pokládal za reálnou. Nejdůkladněji se s tímto problémem vypořádal Coleman na základě svého detailního rozboru pojmu konvergence (rozlišuje konvergenci samostatným vývojem a konvergenci infiltrací z jiného jazyka) a dochází k závěru o opravdové někdejší existenci více méně jednotné prařečtiny. Konvergentní vývoj zmíněného typu výslovně odmítají i mnozí další účastníci ankety a hlásí se k uznávání společné protořecké fáze ve vývoji řeckého jazyka. Někteří z nich však v této souvislosti naznačují, že alespoň některé z pozdějších diferencí mohly mít svůj původ již v období, jež této fázi předcházelo (Merlingen), anebo že „diferenciace některých historických řeckých dialektů započala v době,

¹ V. Pisani, Die Entzifferung der ägäischen Linear B Schrift und die griechischen Dialekte, Rheinisches Museum 98 (1955), str. 1—18; Le lingue indoeuropee in Grecia e in Italia, Rendiconti dell'Instituto Lombardo, Parte Gen. e Atti Uff. 89 (1956), str. 1—20 = Die indoeuropäischen Sprachen in Griechenland und Italien, Lingua Posnaniensis 7 (1958), str. 25—46; aj.

kdy lidé používající protořečtiny žili ve styku s obyvatelstvem, které hovořilo prehistorickým[i] nářečím[i] jiného indoevropského jazyka [jiných indoevropských jazyků]" (Crossland).

Takovéto odpovědi se už ovšem vlastně dotýkají druhé otázky prvního problémového okruhu (A 2). Ta vychází z uznání více méně jednotné protořečtiny jako nepochybného faktu a táže se po době a místě vzniku prvních protořeckých nářečních diferencí — zda vznikly ještě mimo helladskou půdu či teprve na ní. Odpovědi na tuto otázku nejsou již tak jednoznačné. Vcelku kladně — i když opatrně — se k možnosti předhelladského původu těchto rozdílů vyjadřují sub A 2 ti, kteří připouštěli existenci prastarých diferencí jevů již sub A 1, tj. Crossland a Merlingen, dále pak — taktéž s určitými výhradami — Ruijgh a Tronskij (jeho výklad k A 2 obsažen sub A 1), přičemž někteří badatelé uvádějí dokonce ve svých vývodech konkrétní doklady údajných předhelladských divergencí (zvl. Doria, ale i Coleman, Tronskij). Značně rezervované stanovisko zaujímá Cowgill: pokládá za pravděpodobné, že jazyk indoevropských příchozích, z nichž se vyvinuli Řekové, nebyl ještě zcela jednotný, na druhé straně však „nevidí důvodu, proč by kterýkoli ze známých rozdílů mezi řeckými dialekty byl musel existovat již před řeckou invazí (invazemi)". Naproti tomu Chadwick, Kodzu a Wyatt výslovně *jakoukoli* možnost předhelladských diferencí v řečtině naprosto odmítají. Chadwick tak činí s odkazem na svou stať *The Prehistory of the Greek Language*, CAH², fasc. 15, Cambridge 1963, v níž je jeho argumentace důkladně rozvedena.

Kdežto sub A 1 jsme se mohli poměrně dobře opřít o celkem obecnou shodu v zaujetí negativního stanoviska k Pisanioho teorii, u druhé otázky je velmi těžké rozhodovat se pro některou z uvedených možností. Zastánci teorie prastarých nářečních diferencí, vzniklých ještě v mimohelladském indoevropském milieu, mají na své straně především teoretickou úvahu, že jazyk budoucích Řeků mohl být v oněch značně dávných dobách opravdu stěží zcela homogenní. Naproti tomu odpůrci této teorie se mohou opírat o skutečnost, že u žádné jazykové difference, kterou uvádějí zástupci první skupiny ve prospěch svých názorů, nelze zcela bezpečně vyloučit možnost, že k jejímu vzniku došlo teprve přímo na helladské půdě. Naše vlastní stanovisko se bude tedy asi nejspíše blížit formulaci Cowgillové: jisté rozdíly patrně byly již před migrací do helladské oblasti, ale o žádném nářečním rozdílu nám známém z klasické řečtiny nelze bezpečně říci, že byl mezi těmito diferencemi již obsažen.

Již v odpovědích na otázky A 1, 2 se několik badatelů souhlasně vyjádřilo k problematice tzv. vln řeckých příchozích. Učinil tak Coleman, Cowgill a Tronskij a obdobně pozitivní stanovisko se zřejmě skrývá i ve formulaci Ruijghově. Tomuto problému je ovšem speciálně věnována otázka A 3. V odpovědích sem zařazených se mínění účastníků opět velmi výrazně diferencuje. Tradiční uznávání několika větších vln, které za sebou následovaly v jistém odstupu, zastává Kodzu (hovoří o „několika“ vlnách), Petruševski (Achajové, Iónové, Dórové) a Tronskij (tři vlny — viz Tronskij sub A 1). Jiní badatelé uznávají pouze dvě migrace, první začátkem 2. tis. př. n. l. a potom „dórskou invazí“ (Crossland, Grinbaum, přičemž Crossland naznačuje i možnost existence dalších, ovšem menších migračních pohybů mezi léty 1900 a 1200 př. n. l.). Tím se jeho formulace blíží stanovisku Colemanovu, který se přímo staví proti uznávání dvou či tří velkých migrací a hovoří místo toho obecně o „velkém počtu poměrně malých migračních pohybů, které následovaly jeden za druhým“.

Objevily se však i hlasy, které hovoří pouze o jedné vlně řeckých příchozích, a to na začátku 2. tis. př. n. l. Ve světle těchto názorů se jeví tzv. dórská invaze jako

pouze *sekundární* přesun jedné části řeckého obyvatelstva, která přišla na jih Balkánského poloostrova již spolu s ostatními Protořeky a sídlila po řadu století na severozápadním okraji helladského světa — v značně volném styku s centry helladské kultury. Toto je v podstatě stanovisko Chadwickovo (viz zvl. CAH²), Doriovo, Merlingenovo (ten však klade onu základní vlnu již do 3. tis. př. n. l.), Wyattovo a podobným způsobem lze snad vyložit i Cowgillovu kritiku teorie tří vln.

Rozdíl mezi touto skupinou badatelů a těmi, kteří uznávají příchod Dórů jako zvláštní migrační vlnu, není ovšem příliš výrazný. Záleží totiž velmi mnoho na tom, co ten či onen badatel pokládá za helladské Řecko (srov. i poznámku Crosslandovu sub A 2) a do kterých krajin umisťuje Dóry v období středně a pozdně helladském. Lze si asi těžko představit, že by pozdně helladští předkové Dórů sídlili dále na sever nežli někde v Épeiru. Z globálně helladského geografického hlediska neznamená snad tedy příchod Dórů migraci zcela nového obyvatelstva do helladské oblasti, ovšem z hlediska obyvatelstva žijícího v centrech pozdně helladské (tj. mykénské) kultury — ať už máme na mysli Peloponnésos a egejské ostrovy či středořeckou Boiótíi a Thessalii — se to jistě jevílo jako výrazná migrační vlna. Delší existenci dórských sídel na okraji mykénského světa předpokládá i stanovisko Colemanovo, podle něhož před „dóorskou invazí“ předcházely a po ní následovaly menší migrace dórského obyvatelstva. Otázkou na tomto místě zůstává pouze to, zda je za takových okolností vůbec na místě hovořit o dórské invazi v protikladu k většímu počtu „menších migrací“ předcházejících a následujících a zda to, čemu říkáme „dóorská invaze“, nebyl právě jen komplex dlouholetého a mnohofázového posunu, který započal již někdy hluboko ve 13. stol. př. n. l. a byl ukončen až v 11. stol. př. n. l. Zaujetím tohoto stanoviska se ovšem již dosti těsně přibližujeme k názorům Chadwickovým — i jiných badatelů — o pouze jediném opravdovém vpádu cizího obyvatelstva do helladské oblasti za celé 2. tis. př. n. l., totiž někdy kolem let 2000/1900. Všechno ostatní by opravdu byly pouze různé více méně lokální přesuny, i když i ty s sebou leckdy přinášely destrukce měst a pustošení krajiny — zvláště právě v onom klíčovém období dosud ne zcela vysvětlené krize mykénské kultury kolem r. 1200 př. n. l., jejíž příčiny se zřejmě zdaleka neomezovaly pouze na infiltraci dórských kmenů.

Naše stanovisko se tedy výrazně odlišuje od tradičního pojetí tří migračních vln a chápe je jako značně zkrácený a anachronický odraz pozdější řecké nářeční diferenciace, známé z období klasického.

Čtvrtá otázka, uzavírající první problémový okruh ankety, se dotýká rozsahu a míry předpokládané středohelladské nářeční diferenciace a jejich vztahů k řecké nářeční diferenciaci klasické doby. Velmi opatrně se staví k této otázce Chadwick; uznává pro středohelladskou dobu (cca 1900—1600 př. n. l.) nanejvýš existenci prvních počátků takovéto diferenciace. Jako nepatrné — ba vůbec nejisté — se jeví tehdejší nářeční rozdíly i Wyattovi. Naproti tomu Merlingen pokládá diferenciaci středohelladské řečtiny za teoreticky jistou, ale neodvažuje se ji konkrétněji charakterizovat. Cowgill vidí nejstarší doloženou řeckou nářeční diferencii v „jihořecké“ první palatalizaci a klade její počátky již do středohelladských dob. A Coleman s Crosslandem postulují pak již výslovně rozdělení středohelladské řečtiny na řečtinu jižní a severní, příp. — v běžnější terminologii — na řečtinu východní a západní²

² Terminologický protiklad *východní* a *západní* řečtina, resp. *jižní* a *severní* řečtina, nabývá ovšem specifického významu v Porzigově a Rischově teorii iónsko-achajského a dórsko-aiólského prehistorického společenství. Srov. dále str. 33.

(jakožto méně jasně se Crosslandovi pro tu dobu jeví samostatné vydělování aiolské oblasti). Coleman však přitom zdůrazňuje, že toto rozčlenění bylo v oněch dobách méně výrazné nežli později, a to zejména pro poměrně intenzivní difúzní vývoj pozdější východní řečtiny. Plnou existenci tradičních tří až čtyř nářečních a etnických skupin uznávají pak již pro období středně helladské — Grinbaum, Ruijgh a Tronskij.

Dostí zvláštní postavení zaujímá mezi odpověďmi účastníků ankety příspěvek Doriův. Podle něho je třeba počítat v středohelladském období nikoli s menší, nýbrž s větší mírou nářeční diferenciacie nežli v době klasické, přičemž je možné, že se některé středohelladské dialekty nedochovaly. (Možnost nedochování dialektů naznačuje i Cowgill.) Přitom Doria varuje před zjednodušujícím a anachronistickým prosazováním takových názvů, jako „protodórstina“, „protoiónština“ apod.

Odpovědi na otázku A 4 nám tu rozdělily na dvě části skupinu oněch badatelů, kteří počítali s možným vznikem alespoň některých řeckých nářečních rozdílů již před příchodem Řeků do helladské oblasti. Na jedné straně této dělicí čáry stojí ti, kteří již od dob středohelladských, ne-li od dob ještě vzdálenějších, uznávají ve shodě s antickou tradicí existenci oněch tří (nebo čtyř) řeckých kmenových (a nářečních) skupin, které jsou základem všech dialektologických úvah pro 1. tis. př. n. l. (Íonové, Dórové, Achajové — příp. Aiolové); sem patří především Ruijgh a Tronskij, pravděpodobně i Grinbaum, a v jistém smyslu i Doria.

Na druhou stranu se pak zařadili ti, kteří se buď k oněm nejstarším nářečním diferencím neodvažují říci nic určitého, anebo se nanejvýš omezují na úvahy o základní diferenciaci řečtiny na řečtinu jižní (východní) a severní (západní). Tato druhá skupina badatelů takto prakticky nyní splynula se skupinou těch, kteří byli vůči uznávání jakýchkoli předmigračních nářečních diferencí skeptičtí. A tato nová dělicí čára zůstává pro nás důležitým východiskem i pro rozbor nářečních poměrů v období pozdně helladském.

Druhý okruh otázek se plně soustřeďuje na problematiku pozdně helladské řečtiny z mykénských palácových archivů, tj. jazyka lineárního písma B. Otázka B 1 navazuje těsně na předešlou otázku A 4 a klade si za cíl dopátrat se charakteristiky nářeční baze této mykénštiny. Odpovědi tu vždy alespoň do jisté míry souvisejí s tím, co ten či onen badatel soudil o středohelladském nářečním rozvrstvení. Ti badatelé, kteří uznávají již pro 1. polovinu 2. tis. př. n. l. nářeční diferenciaci podobnou klasické, jsou pochopitelně nakloněni ji uznávat i pro období pozdně helladské — a Ruijgh, Tronskij i Grinbaum také této možnosti plně využívají. Jak lze vyčíst z jejich odpovědí na otázky B 1—4, Ruijgh v zásadě identifikuje mykénštinu se starou achajštinou, jejímž pokračováním je jak arkadština, tak kyperština, Tronskij hovoří o převaze „středoreckých“ elementů v mykénštině (a míní tím nářeční oblast, jež by byla kolébkou jak dialektů arkadokyperských, tak i aiolských)³, a Grinbaum chápe mykénštinu jako jakousi peloponéskou koiné, založenou na základech „iónsko-achajských“.

Na druhé straně alespoň část badatelů, kteří projevovali již dříve větší míru skepse k možností korelace mezi nářeční situací středně helladskou a klasickou, zařazuje

³ Střední řečtinou se tu zřejmě míní předpokládané někdejší aiolsko-achajské společenství, jak je postuloval zejména O. Hofmann, *Die griechischen Dialekte in ihrem historischen Zusammenhang*, Göttingen 1891—8, a jak je přejal i A. Thumb do svého *Handbuch der griechischen Dialekte*, Heidelberg 1909, a později i E. Kieckers do druhého vydání prvního dílu *Thumbova Handbuchu*, Heidelberg 1932. Naproti tomu A. Scherer v druhém vydání druhého dílu *Handbuchu*, Heidelberg 1959, aiolské a arkadokyperské dialekty od sebe dosti výrazně oděluje.

mykénštinu obecně do celkem ještě stále nediferencované nářeční oblasti protoiósno-aiolsko-arkadokyperské (Coleman, Heubeck, Merlingen), aniž se snaží zdůrazňovat těsnější vazbu mykénštiny s některou z těchto tří nedórských, pozdější tradicí uznávaných etnických skupin.

Jiní ze skeptiků však pro pozdně helladské období uznávají již existenci jisté diferenciacce uvnitř nedórské řečtiny. Je to patrné z formulací, v nichž spojují mykénštinu s některou z oněch dílčích nedórských oblastí poněkud těsněji. Tak zejména Chadwick, Cowgill, Crossland a Wyatt, ale i Petruševski a Wathelet — jak lze soudit z odpovědí všech těchto badatelů na otázky B 1-4 — hledají nářeční bazi, z které se vyvinula mykénština, především v jistém užším nářečním prostředí, z něhož se tehdy začínají vyčleňovat jak iónskoattické, tak i arkadokyperské dialekty. Jde vlastně o Porzigovu východní⁴, resp. Rischovu jižní řečtinu⁵, která v sobě — na rozdíl od pojetí zmíněného v předešlém odstavci — neobsahuje předchůdce aiolštiny. Nadto většina z uvedených badatelů, ať již přímo sub B 1, či dále sub B 2—4, projevuje současně jistou tendenci zapojovat mykénštinu do dlíčí vývojové linie arkadokyperské (peloponneskoachajské)⁶, jak o tom ještě uslyšíme. V tom se vlastně stanovisko těchto účastníků ankety neliší od názoru Ruijghova — až na to, že ten přiznával peloponneské achajštině charakter samostatného dialektu již od dob dřívějších.

Zajímavé jsou sub B 1—4 opět odpovědi Doriovy. Tento badatel pokládá — v plné shodě se svými výklady sub A 4 — pozdně helladský nářeční svět za výrazně diferencovaný, mykénštinu však přitom nespojuje nějak těsněji s některým z jiných tehdejších dialektů, nýbrž jí přikládá výrazně samostatné postavení. Na druhé straně ovšem nepopírá jisté vztahy mykénštiny k nářečnímu prostředí, které ji obklopovalo, a taktéž i jemu se jeví jako poměrně nejtěsnější spojitosti mezi tímto dialektem a předchůdcem arkadokyperštiny.

Tím jsme se však již dostali od problematiky geneze mykénštiny (a nářečního utváření pozdně helladského světa) k otázkám konkrétních vztahů mezi mykénštinou a oněmi třemi nedórskými nářečními skupinami, uznávanými dnes zpravidla pro dobu klasičskou, skupinou aiolskou, iónskoattickou a arkadokyperskou.

Ve svých úvahách o místě aiolštiny v mykénském světě (otázka B 2) nezaujal ani jeden účastník ankety stanovisko ve prospěch teorie o výrazně aiolském nářečním charakteru mykénštiny, jak ji zastávají např. Tovar⁷, Palmer⁸ nebo Gallavotti⁹;

⁴ W. Porzig, Sprachgeographische Untersuchungen zu den altgriechischen Dialekten, Indogermanische Forschungen 61 (1954), str. 147—169.

⁵ E. Risch, Die Gliederung der griechischen Dialekte in neuer Sicht, Museum Helveticum 12 (1955), str. 61—76.

⁶ R. Crossland naznačuje však sub B 3 jako jedno z možných řešení i to, že mykénština snad mohla být dialektem „jihovýchodní podskupiny, která v sobě zahrnovala protoiósnoattičtinu“ (srov. i níže sub B 4).

⁷ A. Tovar, Nochmals Ionier und Achaeer im Lichte der Linear-B Tafeln, Mnemosyne charin, Gedenkschrift P. Kretschmer II, Wien 1957, str. 188—193; On the Position of the Linear B Dialect, Mycenaean Studies (Mycenaean Colloquium, Wingspread), ed. by E. L. Bennett, Madison 1964, str. 141—146.

⁸ L. R. Palmer, Mycenaean Greek Texts from Pylos, Transaction of the Philological Society 1954, str. 18—53b, zvl. str. 19; The Language of Homer v souborném díle The Companion of Homer, ed. A. J. B. Wace—F. H. Stubbings, London 1952, str. 73—178, zvl. str. 84—94; The Interpretation of Mycenaean Greek Texts, Oxford 1963, zvl. str. 60—64.

⁹ C. Gallavotti, Il carattere eolico del greco miceneo, Rivista di filologia classica 36 (1958), str. 113—133. Na rozdíl od Tovara a Palmera, kteří zároveň těsně spojují mykénštinu i s předchůdkyní arkado-kyperštiny, Gallavotti však arkadokyperštinu z aiolsko-mykénského společenství vylučuje.

v jistém smyslu by sem bylo možno zařadit pouze stanovisko Tronského, který hovoří o účasti „středoreckých“, tj. zřejmě i aiolských elementů na vzniku mykénštiny, tento badatel však pokládá mykénštinu za jistou formu koiné, a touto složitostí předpokládaných vztahů se jeho stanovisko z okruhu uvedené teorie přece jen dosti vymyká. Samostatnou aiolštinu, oddělenou již jak od peloponnéské mykénštiny, tak i od ostatní tehdejší řečtiny, na druhé straně uznává Chadwick (přijímá spíše vliv mykénštiny na aiolštinu nežli naopak a klade aiolštinu mezi dórskou řečtinu a mykénštinu, především někam do Thessalie), Doria (část aiolsko-mykénských spojitostí jsou vlastně archaismy), Cowgill (i podle něho měla pozdně helladská thessalština aiolské rysy), Crossland, ale i Ruijgh (klade aiolštinu zhruba mezi achajštinu — tj. podle něho prakticky mykénštinu — a dórskou řečtinu), dále Wathelet, a pokud lze z jeho formulací sub B 1 a B 2 soudit, rovněž i Grinbaum (i on počítá s přítomností aiolštiny v pozdně helladské Thessalii).

Přímo s dórstinou spojuje aiolštinu mykénského období Wyatt (aiolština byla „dórský dialekt vzniklý smíšením s něreckým substrátem v Thessalii“), a tím vlastně vyslovuje svou vlastní svéráznou modifikaci Rischovy teorie původní aiolsko-dórské jednoty.

Konečně u Colemana, Heubecka a Merlingena zůstává aiolština dosud skryta v širším, nepříliš ještě diferencovaném společenství iónsko-aiolsko-achajském; Merlingen tu výslovně zdůrazňuje, že se hlavní rozdíly mezi řeckými dialekty vytvořily teprve v pomykénském období.

Pokud jde o odpověď na dílčí otázku, zda se pozdně helladská aiolština lišila od mykénštiny lineárních textů zachováním suffixu *-ti*, odpovídá na ni dosti značná část účastníků ankety kladně, a tím vlastně tito badatelé ponechávají alespoň jistý prostor pro případné uplatnění Rischovy teorie o původní aiolsko-dórské jednotě, i když se — s výjimkou Wyatta — žádný z nich pro tuto jednotu přímo nevyslovuje. Pro pozdně helladskou aiolštinu postulují konkrétně zachování suffixu *-ti* Chadwick, Coleman (již sub A 4), Cowgill („alespoň některé subdialekty aiolštiny zachovaly zřejmě suffix *-ti* beze změny“), Crossland („*-ti* pravděpodobně zachováno“), Grinbaum, Wathelet („pravděpodobně“) a Wyatt. Ruijgh naopak považuje za pravděpodobné provedení assibilace *-ti > -si* již i v aiolštině doby mykénské, kdežto Doria zůstává mezi oběma alternativami prozatím nerozhodnut. Merlingen pokládá vůbec celý problém za nepodstatný, ba vyslovuje vážné pochyby o nutnosti uznávat stejnou hláskovou hodnotu pro táž alfabetická písmena v různých řeckých dialektech (podle něho se mohla příležitostně skrývat pod alfabetickou grafikou *-ti* i výslovnost afrikátní).

Z odpovědi účastníků ankety na tuto otázku je tedy patrné, že velká většina z nich, pokud vůbec uznává existenci aiolštiny v pozdně helladském období, ji s mykénštinou nijak těsně nespojuje. Pokud jde o pozdně helladskou předchůdkyni iónštiny (otázka B 3), o té se zřejmě obecně předpokládá, že měla již *-ti* změněno v *-si*, a tak lze mít za to, že badatelé, kteří uznávají pro aiolštinu *-ti* a pro iónštinu *-si*, sdružují eo ipso mykénštinu těsněji s iónštinou nežli s aiolštinou, vyvozujícíe jak mykénštinu, tak i iónskoattičtinu a arkadokyperštinu z oné již několikrát zmíněné jižní (či východní) řečtiny (viz o tom výše zvláště sub B 1); srov. zejména stanovisko Wyattovo, v němž se hovoří o „rozdělení na dialekty inovační (mykénština, iónskoattičtina a arkadokyperština) a konservativní (dórstina, aiolština)“. — Naopak se zásadním oddělováním iónštiny od mykénštiny se setkáváme jen v jednom případě, a to v odpovědi Kodzuové, podle něhož se „iónský dialekt zformoval v Malé Asii“.

Jak je však patrné z odpovědí na otázku B 4 (a porůznu i z odpovědí na otázky předchozí, zvl. B 1—3), rozhodná většina účastníků naší ankety dává mykénštinu do nejtěsnějších souvislostí s pozdně helladskou předchůdkyní arkadokyperštiny. Platí to např. i o Chadwickovi, který v CAH², str. 16, vyslovil sice pochybnosti o tom, zda se iónština mykénskému období vůbec od mykénštiny nějak lišila, avšak v naší anketě sub B 1 soudí, že „základy mykénštiny byly položeny v Argolidě“, a sub B 3 pak výslovně praví, že mykénština vznikla na bazi místních dialektů, které byly „pravděpodobně předchůdci arkadokyperské nářeční skupiny“. Podobně rovněž Crossland, který sub B 1 zcela nevylučoval možnost nejtěsnějších vztahů mykénštiny k oblasti protoiónioškoattické, pokládá sub B 3 za možné, že mykénština byla „přímo předchůdkyní arkadokyperštiny“ a že se od předchůdkyně iónskoattičtiny pravděpodobně alespoň v detailech lišila. A Petruševski uznává sice sub B 3 existenci těsných vztahů mezi starými Achaji a Ióny, avšak sub B 1 identifikuje mykénštinu přímo s jazykem starých Achajů, dosvědčeným později „v Arkadii, na Kypru a v Pamfylii“. Srov. dále i stanovisko Ruijghovo (B 4: mykénština může být *prakticky* ztotožňována s předchůdkyní arkadštiny a kyperštiny; „je ovšem možné, že existovaly některé více či méně jemné rozdíly mezi mykénštinou lineárních tabulek, jazykem Arkadů a jazykem kyperských Achajů“) a Watheletovo (B 1: mykénština byl obecný jazyk vzešlý z achajských jazyků peloponnéských).

Určitou speciální modifikaci teorie o achajskopeloponnéské bazi mykénštiny představuje pak stanovisko Wyattovo, který sub B 1 tvrdí, že jazyk lineárního písma B je varianta jižní řečtiny, která vznikla na Peloponnésu řeckým překrytím staršího, neindoevropského obyvatelstva.

Jiní badatelé spíše pouze naznačují, že se jim při jistém samostatném postavení mykénštiny jeví arkadokyperština ze všech nářečních skupin jako mykénštině nejbližší (Coleman B 1: mykénštinu pojí s arkadokyperštinou vyšší statistická korelace než s ostatními dialekty; Doria B 3: mykénsko-arkadokyperské shody jsou „o něco početnější a bezpečnější“ nežli mykénsko-iónskoattické¹⁰), anebo hovoří alespoň o účasti arkadokyperských (peloponnéskoachajských) prvků na utváření mykénštiny (Grinbaum: spolu s prvky iónskoattickými; Tronskij: spolu s prvky aiolskými). Obdobné stanovisko lze snad vysoudit i z formulace Szemerényiho.

Ostatní účastníci ankety se zdržují třeba i jen nepřímých soudů o těsnějších vztazích mykénštiny a arkadokyperštiny, resp. peloponnéské achajštiny, a z toho někteří — jak se zdá — se zcela vědomým uznáváním poměrně samostatného postavení mykénštiny (zvl. Cowgill, Heubeck a Merlingen).

Z odpovědí na otázky 1—4 vyplývají tedy dva obecnější závěry:

a) Většina účastníků ankety uznává pro pozdní období helladské diferenciaci řeckého jazykového světa na čtyři nářeční skupiny, iónskou, achajskou, aiolskou a dórskou, přičemž výjimečně je spojují vždy po dvou ve dvě dvojice, iónsko-achajskou (tzv. východní neboli jižní řečtina) a dórsko-aiolskou (tzv. západní neboli severní řečtina), kdežto většinou ponechávají dórstinu o samotě a více či méně spojují navzájem ostatní tři skupiny.

b) Mykénštinu spojuje většina badatelů především se skupinou achajskou (proto-arkadokyperskou), jen ojediněle se zdůrazňuje těsné spojení mezi mykénštinou

¹⁰ Sub B 1 umísťuje Doria mykénštinu — s odkazem na R. Coleman, The Dialect Geography of Ancient Greece, Transactions of the Philological Society 1963, str. 58—126, zvl. str. 122 — doprostřed mezi skupinu arkadokyperskou, iónskoattickou a mezi nářeční „most“ reprezentovanou lesbičtinou, thessalštinou, bioištštinou a pamfylštinou.

a iónštinou, zvl. ze strany těch badatelů, kteří spojují iónštinu s achajštinou v zmi-něnou východní neboli jižní řečtinu, kdežto poměru mezi mykénštinou a aiolštinou bývá zpravidla přisuzován vztah dialektů od sebe dosti vzdálených.

Doposud jsme se zabývali pouze problematikou možných vnějších nářečních vztahů mykénštiny k jejímu předpokládanému jazykovému okolí, další otázka B 5 se však dotýká přímo samotné jazykové podstaty mykénštiny, totiž toho, zda nešlo vlastně o více méně stylizovaný útvar nadnářečního charakteru.

Celá tato problematika je ovšem značně složitá už proto, že si jednotliví badatelé nepředstavují pod pojmem koiné vždy zcela totéž. Podle našeho názoru jde o nadnářeční útvar, jehož podstatou není míšení různých nářečí, jak chápal mykénskou koiné Georgiev, nýbrž integrační vývoj uskutečněný na bazi jediného dialektu v souvislosti s rozmanitými mimojazykovými vlivy. Tak také pochopila pojem „mykénská koiné“ celá řada účastníků ankety a vyslovila souhlas s takovým pojetím mykénštiny, podle něhož jde o interdialektní formaci, jíž se užívalo v centrech mykénské kultury a jež byla produktem jisté bližší nespecifikovatelné jazykové integrace, která byla vyvolána poměrnou jednotou kulturního vývoje v egejské ob-lasti zejména v poslední části pozdní doby helladské (14.—12. stol. př. n. l.).

Zhruba v tomto smyslu přiznávají mykénštině charakter koiné tito účastníci naší ankety: Coleman (hovoří o „úřední a kulturní koiné“, založené na dialektu z Mykén a časem proniknuvší i do různých dalších center mykénské civilizace), Cowgill („jazyk tabulek obráží snad jisté vzájemné sblížování různých variant jižní řečtiny“), Crossland (vyslovuje se o uvedené hypotéze jako o „možné“ a poznamenává, že ovšem tehdejší řecké dialekty z Peloponnésu i z dalších achajských oblastí nebyly asi ještě příliš diferencovány), Doria (za nářeční základ mykénštiny, na který se ovšem napojily některé cizí elementy, pokládá místní hovorové dialekty jednotlivých mykénských center), Merlingen (zdůrazňuje závislost vzniku mykénské koiné na používání písma a na písařské tradici), Ruijgh (podle něho je mykénská koiné založena na dialektu z Mykén v podobném smyslu jako hellénistická koiné na dialektu athénském; šlo o jazyk královských dvorů a palácové správy, těsně spřízněný s předchůdkyní arkadštiny a kyperštiny), Tronskij (v mykénské koiné hrají údajně významnou úlohu „středořecké“, tj. aiolsko-achajské nářeční zvláštnosti) a Wathelet („my-kénská koiné je obecný jazyk v zásadě vzešlý z peloponnéských dialektů“).

Mykénština je zde tedy nejčastěji pojímána jako integrovaný dialekt hlavních středisek mykénské kultury, původem z argolských Mykén, a proto jsou tu úvahy o těsném vztahu tohoto interdialektu k předchůdkyni arkadštiny a kyperštiny docela dobře pochopitelné. U některých badatelů vystupuje přitom jako důležitá charakteristika jazyka lineárního písma B zejména jeho administrativní funkce (Coleman, Merlingen, Ruijgh) a v tomto ohledu je stále ještě mnoho nevyřešeného v studiu podstaty jazyka lineárních B textů. Zatím nejsme totiž s to s dostatečnou přesností rozhodnout, do jaké míry si můžeme představovat pod pojmem mykénská koiné vedle integrovaného spisovného jazyka pozdně helladské administrativy i skutečný hovorový interdialekt, používaný alespoň některými vrstvami pozdně helladského obyvatelstva.

Zvláštního rázu, který aspoň do jisté míry připomíná georgievovské pojetí koiné, operující s míšením většího počtu dialektů, je mykénská koiné Grinbaumova. Na rozdíl od Georgieva, který vyvozuje mykénskou koiné na jedné straně z proto-arkadokyperštiny a na straně druhé z iónštiny, je však Grinbaumův obraz vzniku mykénštiny složitější. Tento badatel rozeznává dvě varianty mykénské koiné, jednu severní, rozvinutou hlavně v Thessalii a založenou především na základech aiolských,

a druhou jižní, odvozenou sice od původu rovněž od koiné severní, ale prostoupenou především prvky protoiónskými spolu s protoarkadokyperskými (viz Grinbaumovy výklady sub B 1 i B 3).

Proti chápání mykénštiny jako koiné se z účastníků ankety víceméně stavějí pouze čtyři badatelé, Chadwick (jeho odmítnutí však není ani sub B 1 ani sub B 3 zcela rozhodné), Petruševski, Szemerényi (ale z výkladu obou těchto badatelů je zřejmé, že oba mají na mysli spíše koiné georgievovskou) a Wyatt (ten důrazně odmítá pokládat mykénštinu za koiné toho typu, jaký představuje hellénistická řečtina).

Pojetí mykénské koiné jako zvláštního interdialektu — ať jen spisovného, či i hovorového — získalo tedy v naší anketě dosti značnou podporu. Pod integračními tendencemi nám ovšem zůstává ještě leccos skryto, zejména rozsah vnitronářečných diferencí uvnitř mykénštiny. Toho se dotýká otázka B 6 a účastníci ankety se v odpovědích na ni vyjadřují především ke dvěma dílčím problémům, jednak k uznávání vnitronářečných rozdílů v mykénštině podle místa nálezu tabulek (zvl. v Knóssu, Pylu, Mykénách), jednak k uznávání jazykových diferencí přímo v jedné a téže lokalitě.

Výsledky ankety po této stránce jsou dosti kusé. Někteří badatelé poukazují sice na existenci několika vnitromykénských, lokálně vázaných nářečných rozdílů, soudí však většinou, že dosavadní jazykový materiál není zatím dosti průkazný, aby bylo možno tyto rozdíly bezpečně interpretovat (Coleman, Merlingen, Ruijgh, Wyatt); zvláště skepticky se k této otázce vyjadřuje Crossland.

Několik účastníků ankety obrací pak pozornost i k problematice jazykových rozdílů v textech jedné lokality. Tak Doria (sub B 5) hovoří obecně o malých nářečných rozdílech jak mezi jednotlivými mykénskými centry, tak i „mezi různými písaři v jednom a témž paláci“. Mühlestein (sub B 1) pojímá tyto rozdíly jako odraz nářečných diferencí daných rozdílným původem písařů. U jiných badatelů se však objevují spíše jisté náznaky nadnářeční interpretace těchto rozdílů. S odkazem na Rischovu teorii o rozlišování tzv. *mycénien normal* a *spécial* je Chadwick (sub B 6) ochoten chápat druhý z těchto termínů jako místní dialekt a první jako nadnářeční koiné. Nějak podobně asi pojímá *mycénien normal* i Heubeck v B 1. Tato dílčí problematika je však zatím ještě velmi málo propracována a určitě by si zasloužila zvýšenou pozornost odborníků.

Máme-li nyní stručně shrnout výsledky plynoucí z druhého problémového okruhu naší ankety, je třeba zdůraznit, že zejména teorie mykénské koiné patří k řešením, která mají značnou perspektivu. O pravdivosti tohoto závěru se přesvědčujeme i při zkoumání odpovědí na první otázku našeho třetího okruhu dotazů (C 1). Ta se týká úvah o možném pokračování mykénštiny v nářečním světě pomykénském.

Většina účastníků ankety se staví k možnosti takového pokračování záporně. S plnou rozhodností tak činí tito badatelé: Chadwick (mykénštině je nejbližší arkadokyperština, ale není jejím přímým pokračováním), Coleman (mykénština je bez pokračování mezi historickými řeckými dialekty), Cowgill (alespoň „*mycénien normal*“ neměla přímé pokračování), Doria (arkadokyperština je pokračování jedné, totiž „sociálně nižší“ vrstvy mykénských nářečí, vlastní mykénská koiné však po sobě nezanechala žádných přímých dědiců, pouze některé ojedinělé relikty), Grinbaum (klasické řecké dialekty jsou přímým pokračováním lokálních nářečí mykénské

¹¹ E. Risch, Les différences dialectales dans le mycénien, Proceedings of the Cambridge Colloquium on Mycenaean Studies, ed. by L. R. Palmer and J. Chadwick, Cambridge 1966, str. 150 až 157.

doby, a nikoli „kréatomykénské“ koiné, třebaže se i ta na základě těchto nářečí zformovala), Heubeck (B 1: mykénština zmizela po pádu mykénské civilizace), Merlingen (B 3: mykénština vymřela, ale zanechala po sobě jisté reliкty), Tronskij (s pádem mykénských center mizí i mykénská koiné), Wyatt (pokračování mykénštiny v klasičeském období se zdá nemožné). Opačný názor zastává pouze Petruševski (pokračovatelkou mykénštiny je arkadokyperština) a s jistým omezením i Ruijgh (B 4: „mykénština může být *prakticky* ztotožňována s předchůdkyní arkadštiny a kyperštiny“; mezi mykénštinou a jazykem arkadských i kyperských Achajů byly však prý asi jisté malé rozdíly — viz výše náš výklad na str. 40). Vyhybavě se k řešení této otázky staví opět Crossland.

Skutečnost, že mezi uvedenými názory rozhodně převládá stanovisko, které se staví proti uznávání dalšího, pomykénského vývoje mykénštiny, je do jisté míry způsobena právě tím, že celá řada účastníků ankety přijala kladně myšlenku pojímat mykénštinu jako jakýsi nadnářeční jazykový útvar. Jestliže se totiž připustí možnost, že by mykénština mohla mít charakter koiné, těsně svázané s osudy mykénské civilizace, pak je zcela nasnadě i závěr, že po pádu této civilizace zmizel spolu s mykénskými centry i interdialekt, který byl typický pro administrativní záznamy těchto středisek. Tak zřejmě uvažovali zejména Doria, Grinbaum, Merlingen, Tronskij, a snad i někteří další účastníci ankety. Jiní badatelé — zejména ti, kteří myšlenku mykénské koiné plně nepřijímají — se pak spíše opírají při své zamítavé odpovědi na otázku C 1 především o skutečnost, že dialekty z Knóssu, Mykén a Pylu nemohly mít přímé pokračování v klasičeské době už proto, že široké okolí těchto lokalit bylo v I. tis. př. n. l. osazeno Dóry a že jediné achajské nářeční útvary, které přežily pád mykénské civilizace, arkadština, kyperština, příp. i pamfylština, nemohly už čistě z geografických důvodů bezprostředně navazovat na poslední vývojovou fázi dialektů, jimiž se hovořilo v hlavních mykénských centrech, zejména v Argolidě (zdá se, že na této argumentaci založil své stanovisko především Chadwick, ale snad i Wyatt a někteří jiní, a pod jistým jejím vlivem bylo asi dokonce formulováno i stanovisko Ruijghovo). Někteří z badatelů poukazují přitom i na existenci jistých jazykových diferencí mezi mykénštinou a arkadokyperštinou, kvůli nimž nelze podle jejich názoru mykénštinu zcela lineárně promítat do klasičeské arkadštiny nebo kyperštiny (srov. zvl. Coleman sub B 1 a Cowgill sub B 4).

Ve výsledcích naší ankety se tedy mykénština většinou jeví buď jako nadnářeční útvar skončivší svou existenci s pádem kultury, jíž sloužil, anebo prostě jen jakožto odumřelá nářeční větev pozdně helladského kmene řeckých dialektů.

Poněkud volněji souvisí s problematikou mykénské řečtiny i otázka C 2, týkající se rázu a vzniku tzv. achaismů a aiolismů v hérojské epické řeči.

Existenci homérských achaismů, tj. reliktních prvků zděděných ze staré achajsko-mykénské epiky, uznávají Chadwick, Doria, Petruševski, Ruijgh, Tronskij (Tronskij hovoří dokonce o achajské básnické koiné) a Wathélet. Tento názor naopak odmítají Coleman, Grinbaum, Heubeck, Szemerényi, Wyatt, a pochybnosti vyslovuje i Crossland a Merlingen. Často se především namítá, že tzv. achaismy jsou vlastně pouhé archaismy z nejstaršího vývojového období epické poesie (Coleman, Crossland, Merlingen, Wyatt). Podle Grinbauma jsou to však spíše prastaré thessalismsy, a Heubeck dokonce pokládá tzv. achaismy a aiolismsy za stejný umělecký prostředek, jakým jsou např. básnické neologismsy, takže ani ony nejsou prý s to nic vypovědět ani o době ani o formách vzniku hérojské epiky. Stanovisko účastníků naší ankety je tedy vůči achaismům poměrně negativní. Naopak existence aiolismů je celkem obecně uznávána; výslovně je odmítají, a to z týchž důvodů jako achaismy,

Heubeck a Szemerényi, a jisté pochybnosti vyslovují opět Crossland a Merlingen.

S řešením problematiky achaismů a aiolismů souvisí do značné míry i představy jednotlivých badatelů o tom, jakým způsobem se hérojská epická poesie dostala z helladské pevniny do maloasijské Iónie. Vznik této poesie se zpravidla klade na achajský Peloponnésos. Odtud se pak její pěstování šířilo přes aiolské krajiny středního a severovýchodního Řecka do Malé Asie (rov. např. stanovisko Chadwickovo, Cowgillovo, Ruijghovo, Tronského, Watheletovo; podle Chadwicka existovala však i variantní přímá cesta z Peloponnésu do Iónie přes východní Attiku). Grinbaum — na rozdíl od těchto badatelů — hledá nejstarší zárodky epické poesie právě naopak v Thessalii doby mykénské (snad vůbec již za velmi rané fáze tohoto období), a odtamtud se prý tato poesie rozšířila do ostatních řeckých oblastí. A Coleman, jak se zdá, nevylučuje ani vznik hérojské poesie teprve na území maloasijské Aiolidy.

Poslední otázkou naší ankety (C 3) se již v této studii nehodláme zabývat. Týká se již pomykénského vývoje řeckého nářečního světa a je spjata s problematikou řecké dialektologie prvního tisíciletí př. n. l.

Na závěr našich výkladů je třeba konstatovat, že objev lineárního písma B poskytl tedy daleko širší možnosti pro rozvoj předhistorické řecké dialektologie, nežli se na první pohled zdálo na základě rozluštěného jazykového materiálu. Vedle mykénštiny nemáme sice zachován žádný jiný řecký dialekt z 2. tis. př. n. l., ale bouřlivý vývoj mykénologických bádání nám předně již dopomohl k formulování prvních závěrů o rozsahu předmykénské nářeční diferenciacce. V této oblasti se ovšem pohybujeme veskrze na půdě pouhých spekulací a budeme muset počítat i nadále v badatelské veřejnosti se značným názorovým rozrůzněním. Velmi rozsáhlé pole působnosti se za druhé otevírá i pro úvahy o podstatě mykénské řečtiny a o jejím vztahu jak k okolnímu nářečnímu světu, tak i k místním dialektům mykénských center. Zde nám může být cenným vodítkem zejména aplikace moderních lingvistických postupů a metod, které v sobě sice mohou skrývat i značné nebezpečí subjektivního přístupu, ale pomáhají nám nepochybně odkrývat leckteré zákonitosti, k jejichž rozpoznání by samotný jazykový materiál nestačil. A konečně jde o problematiku vztahů jazyka lineárních B textů ke klasickým řeckým dialektům. V této oblasti bádání bylo dosud vykonáno nejvíce práce, avšak zatím se tu až příliš mechanicky vedly paralely mezi odpovídajícími jazykovými jevy mykénštinou a klasickými, aniž se dostatečně přihlíželo k tomu, jaký jazykový útvar mykénština vlastně je a jakým cílům její užívání sloužilo. Bude zřejmě zapotřebí, aby se všechny výsledky, k nimž se při tomto vnějším srovnávání došlo, znovu přehodnotily z hlediska možných specifických funkcí jazyka lineárního písma B, a aby se tak pro mykénštinu stanovilo co možno nejpřesnější místo v hierarchii řeckých jazykových formací.

THE MYCENOLOGICAL INQUIRY OF BRNO AND ITS RESULTS

The results of the Mycenological Inquiry of Brno (Studia Mycenaea Proceedings of the Mycenaean Symposium of Brno 1966 [Brno 1966], pp. 155—210) have been discussed.